

VJERONAUK IZMEĐU CRKVE I DRŽAVE

U sadašnjem nam je trenutku prva i najvažnija činjenica mogućnost prisutnosti Crkve i s njom Evandjelja u školi kao odgojnoj ustanovi, o čemu prije godinu dana nismo mogli ni sanjati. Doduše, ova je činjenica i mogućnost općenito protumačena i shvaćena za sad kao ustupanje prostora u školskim zgradama tamo gdje u crkvenim centrima ne postoje zadovoljavajući uvjeti. Zbog toga mnoge župne zajednice nisu još uspostavile nikakav kontakt sa školom. Izgleda da nismo svjesni da se ne traži samo neki dosadašnji vjeronauk iz milosrđa, koji je dosad imao loše uvjete održavanja, već se uz to ide za prvotnom zadaćom Crkve, a to je evangelizacija kroz susrete s nastavničkim kadrom, suradnjom u pitanjima odgoja cjelovite ličnosti čovjeka, po samoj legalnoj prisutnosti u školi, što dosad nije bilo moguće.

U vezi s tom prisutnošću Crkve u školi trebalo bi pojasniti i razgraničiti zadaću i ciljeve Crkve od zadaća i ciljeva škole s obzirom na uvođenje u škole predmeta religijske kulture ili školskog vjeronauka. U dosadašnjim diskusijama i raspravama ova dva osnovna pojma se miješaju, a trebalo bi ih razlikovati upravo u vezi s ciljevima ustanova Crkve i škole. S obzirom na ciljeve škole, religijska kultura kao školski predmet po ciljevima i sadržajima spada u pitanja i problem škole jer ide za stjecanjem znanja i opće kulture koja je čovjeku potrebna u konkretnoj primjeni u svagdanjem životu i odgoju kompletne ličnosti bez obzira kojoj vjeri ili zajednici pripadao.

Vjeronauk u školi s obzirom na ciljeve Crkve, kojoj su to u prvom redu evangelizacija i katehizacije značilo bi za Crkvu izdati svoj vlastiti identitet, a taj je naviještanje Evandjelja. Uvoditi s crkvene strane u školu poseban predmet bez vjerovanja, nekonzfesionalan, a voditi računa o njemu, značilo bi da Crkva ne zna što hoće. Religijska ili religiozna kultura i sinonimi za taj pojam, od kojih su već neki uvedeni kao: osnove humanizma i društvenih znanosti, povijest religija, etika i slično, mogu biti

za Crkvu s obzirom na vjeronauk samo alternativni predmeti, a nipošto zamjena za školski vjeronauk.

Iz toga slijedi da s obzirom na religijsku kulturu i školski vjeronauk kao predmete, vjeronauk u školi ne bi smio biti uveden kao fakultativni predmet već kao obvezatan, izborni predmet otvorenog tipa prema ekumenizmu i onima koji ne vjeruju, jer bi uz navještaj za svoje kandidate davao i sve ciljeve i sadržaje koje zahtijeva religijska kultura. Zato nam je nadalje neophodno razlučiti ciljeve župnog i školskog vjeronauka kao unutarcrkveno pitanje. Ove ciljeve možemo otkriti u apostolskoj pobudnici pape Pavla VI. „Evangelii nuntianti“ u brojevima od 21 do 24. Tu nalazimo šest vidika. Prva tri posebno važna su za školski vjeronauk, a druga tri za vjeronauk župne zajednice:

Svjedočanstvo života ili svjedočanstvo bez riječi (EN 21)

Naviještanje se događa najuvjerljivije svjedočanstvom života. Usred ljudske zajednice u kojoj žive, kršćani ili skupine kršćana očituju svoja shvaćanja i prihvaćanja, svoje zajedništvo života, svoju uzajamnost u nastojanjima svih za sve što je dobro i čestito. Oni time zrače svoju vjeru i vrednote koje su iznad uobičajenih vrednota i svoju nadu u nešto što se čovjek po sebi ne bi usudio ni sanjati. Takvim svjedočanstvom kršćani kod onih s kojima žive pobuđuju pitanja: Zašto su oni takvi? Zašto provode takav život? Tko ih nadahnjuje? Takva pitanja čine ljude otvorenima za naviještanje.

Riječ života ili izričito naviještanje (EN 22)

Svjedočanstvo bez riječi nije dostatno. Nema istinske evangelizacije ako se ne obznani ime, nauka, život, otajstvo Sina Božjega Isusa iz Nazareta i njegovo obećanje Kraljevstva Božjega.

Pritisak srca (EN 23)

Odgovor na navještaj je unutrašnji pristanak. Pristanak uz istine koje je Gospodin objavio. Još više, pristajanje uz program Isusa Krista, na život koji je odsad promijenjen u svjetlu Evandjelja.

Ulazak u zajednicu (EN 23)

Pristajanje koje ne može ostati apstraktno i beživotno očituje se vidljivim ulaskom u zajednicu vjernika. To je Crkva, vidljivi sakrament

spasenja, koja je sama znak preobrazbe i novosti života. Nitko ne može sam za sebe biti kršćanin, potrebna mu je zajednica Crkve, koja će u početku možda biti mala, ali u kojoj će se doživjeti zajedništvo vjernika i povezanost sa sveopćom Crkvom.

Primanje znakova (EN 23)

Pridruženje Crkvi i život s njom slavi se primanjem znakova – sakramentima. Sakramenti Crkve očituju, slave i podržavaju primljenu vjeru. Tu do izražaja dolazi liturgija koja je temeljna funkcija zajednice u kojoj pojedinac i zajednica očituju svoju vjeru.

Apostolsko djelovanje (EN 24)

Onaj koji je evangeliziran i sam počinje evangelizirati. Nemoguće je zamisliti da je netko prihvatio riječ, a da sam sa svoje strane ne počinje svjedočiti i naviještati.

Ovih šest točaka trebalo bi ući kao okvir u neophodan, konkretan plan i program, kako za vjeronauk u školi, tako i za vjeronauk župne zajednice s priređenim modelima i vjeronaučnim knjigama.

Kako se svećenici i katehete na terenu ne bi osjećali prepuštenima samima sebi u inicijativama, što se tiče konkretnih ostvarenja, posebice u područnim školama, od društvenog i crkvenog vrha se očekuju smjernice i zakoni, a od društvene općinske ili mjesne zajednice te od crkvene dekanatske ili župne zajednice konkretna ostvarenja.

Biskupi bi trebali pozvati katoličke roditelje, nastavnike i profesore da po svojoj kršćanskoj dužnosti pomognu katehetama u školi svjedočenje vjere i u evangelizaciji, te na temelju Evanđelja stvaranje „civilizacije ljubavi“ i demokratskog oblika elementarnog čovječtva u najširem obliku.

Josip Jakšić

GK, br. 47 – 25. studenoga 1990.